

вдалося визначити, що контррозвідка повстанської армії Н. Махна використовувала в своїй роботі способи стеження, агентурної, підривної діяльності, що цілком звичні для такої організації. У той же час на активну діяльність спецслужб анархістів не було адекватної реакції білогвардійців, які продовжували діяти проти опонента лінійно, не застосовуючи нових методів боротьби, не використовуючи весь наявний арсенал засобів протидії повстанському руху.

Список використаних джерел:

1. Белаш А. В., Белаш В. Ф. Дороги Нестора Махно / А. В. Белаш, В. Ф. Белаш – К.: Проза, 1993. – 592 с.
2. Бердянський краєзнавчий музей (архів) НВ-4556: Бердянск в годы гражданской войны (Воспоминания старого большевика Кривоносова Кузьмы Михайловича), Бердянск – 11 с.
3. Деникин А. И. Очерки русской смуты: в 5 т. / А. И. Деникин. – Париж: Изд. Я. Поволоцкого, 1921. – Т. 1. Вып. 1. – 184 с.
4. Деникин А. И. Очерки русской смуты: в 5 т. / А. И. Деникин. – Париж: Изд. Я. Поволоцкого, 1921. – Т. 2. Вып. 1. – 186 с.
5. Кирмель Н. С. Деятельность контрразведывательных органов белогвардейских правительств и армий в годы Гражданской войны в России (1918-1922 гг.) / Н. С. Кирмель – М.: ВУ, 2007. – 136 с.
6. Чоп В. М., Лиман І. І. «Вольный Бердянск»: місто в період анархістського соціального експерименту (1918-1921 роки) / В. М. Чоп, І. І. Лиман – З.: РА «Тандем-У», 2007. – 478 с.

Бороденко О.В.

студентка,

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

НАЦІОНАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЯ СЛОВ'ЯН В ОБЛИЧЧІ ЙОГО ПРЕДСТАВНИКІВ ЯНА КОЛЛАРА ТА ПЕТРА II НЕГОША

Національне відродження слов'янських народів Східно-Центральної Європи в період XVIII першої половині XIX століття відбувалося під впливом просвітницьких ідей, де основний наголос ставився на розвиток освітньої сфери (відкривалися народні школи, заклади технічної та професійної освіти тощо). Крім того, пробуджувався інтерес до свого минулого, на цьому підґрунті відбувається процес формування своєї ідентичності, а відповідно йшла апеляція до патріотичних почуттів, що виливалось в працях істориків, письменників та творчої еліти [1, с. 445].

Для всіх країн Східно-Центральної Європи ключовою проблемою в цей час залишалось мовне питання. До кінця XVIII століття словаки не мали своєї літературної мови. В цьому питанні не було досягнуто єдності: католики використовували «бернолаччину» – західнославацький діалект

(запропонований Антоном Бернолаком), а євангелісти – «біблічтину» чеську мову [2, с. 251].

Одним з найяскравіших представників національного Відродження словаків став поет, євангеліст Ян Коллар, він не сприймав «бернолаччину», а виступав за зближення чеської мови зі словацькою [5, с. 77]. Ян Коллар в цей час виступає як захисник чеської мови, родоначальник панславізму, проповідник євангелічної громади в Пешті, професор археології Віденського університету (1793-1852).

Зокрема, Коллар вбачав, що тільки у чесько-словацькій єдності словаки можуть зберегти свої позиції у Габсбурзькій монархії. Власне сам Ян Коллар створив концепцію «єдиного чехо-словацького племені», що стояла на засадах ідеології «слов'янської взаємності».

Свої прагнення Коллар намагався виразити в поезії. Заслугове на увагу відомий твір Коллара «Дочка Слави» (1824) і трактат «Про літературну взаємність між племенами та наріччями» (1836). Перша поема зображує образ спільної слов'янської Батьківщини як спадкоємниці славної минувшини. Ян Коллар вважав, що зважаючи на національні потреби, відповідно до духу часу, необхідно формувати почуття глибокої єдності слов'янських народів «Всеслов'янщини» як єдиної Вітчизни слов'ян, до якої входять так звані «чотири гілки»: чеська, польська, руська і сербська [1, с. 540-541]. Інші слов'янські народи повинні об'єднатися навколо зазначених. Безпосереднім об'єднуючим чинником нації виступає духовно-культурна складова, до якої відповідно входять література, мова та освіта.

Проте згодом концепцію Коллара «слов'янської єдності» замінила інша оновлена версія зближення слов'янських народів, що знайшла своє відображення у творах філософа, історика Л. Штура. Гаслом нової концепції стало «Єдність у багатоманітті», визнаючи словаків самостійним, самобутнім народом.

Тим не менш, ідеї Яна Коллара – були виразником свого часу, національно-патріотичних почуттів, еднаючи слов'янські народи в одну націю. Діяльність Яна Коллара посприяла утворенню культурно-освітніх товариств, які спрямовували свою увагу на підвищення рівня освіченості та поширення культурних надбань. Більш того, активізовувались міжслов'янські літературні, культурні та громадсько-політичні зв'язки. Останні конкретизувались у суспільно-політичному рухові: духом Колларових ідей були насажені Слов'янський з'їзд у Празі 1848 року, з'їзди слов'янської прогресивної молоді, національно-визвольна боротьба південних слов'ян [1, с. 541].

Національне Відродження в Чорногорії було першу чергу пов'язане з ім'ям церковного та державного діяча Петра II Негоша. За період свого правління (1830-1851) Негош зміцнював систему державної влади: утворив Правлячий сенат – вищий державний орган країни, на місцях були призначені капетани. В 1842 році за умовами миру з представниками турецької влади Чорногорія отримала статус «незалежної області» [3, с. 278].

Крім того, окрім державотворчої діяльності, свою відданість народу Петро II Негош виражав у письмовій формі. Найвідоміша його поема «Гірський

вінок» 1846 року розкриває особливості мусульманського панування на чорногорських землях. Вся поема присвячена подіям, що сталися у 1707 році, за часів правління митрополита Даніїла, – масовій різанині чорногорських мусульман з клану Чекличів, одного зі старих племен Чорногорії. Це масове вбивство мусульман відоме як «різдвяна різанина», в поемі вона представлена Негошем як боротьба проти тиранії та чужинського вторгнення, а мусульмани чорногорці є безумовними ворогами та «потурченцями» [4, с. 219-277].

Можна сказати, що поема стала «кульмінацією» національного відродження сербів та чорногорців, засвідчила їхнє право на визволення та культурний розвиток.

Порівнюючи двох особистостей поетів Яна Коллара та Петра II Негоша варто зазначити, що вони обоє через літературне слово оспівували не тільки любов до свого народу, а й піднімали важливі питання консолідації, єдності слов'янських народів. Поєми стали виразником національного Відродження слов'янства, пробудженням патріотичного духу, що з часом знайшло своє відображення в національно-визвольній боротьбі, а як результат – в подальшому посприяло здобуттю незалежності країн Центрально-Східної Європи.

Список використаних джерел:

1. Варениця О. П. Іван Франко і Ян Коллар: два погляди на «слов'янську взаємність» // Концепції. Рецепції. Паралелі. Київ, 2010. – С. 538-545.
2. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.) Курс лекцій / За ред. В. І. Ярового. – К.: Либідь, 2003. – 632 с.
3. Історія Центрально-Східної Європи / За ред. Л. Зашкільняка. – Львів, 2001. – 660 с.
4. Ісідора Гордич. Зображення іноземців у сербській літературі: картинка Венеції у «Гірському вінці» Петра Петровича Негоша. Університет у м. Нові Сад. Журнал Проблеми Слов'янознавства. Вип. 7. 2007. – С. 219-227.
5. Машкова А. Г. Словацкая литература: от истоков до конца XIX века: учебник. – Филологический факультет МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. – 270 с.